

Preadvies

van de

Adviescommissie Strafrecht

inzake

Wijziging van de Penitentiaire beginselenwet, de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en enkele andere wetten in verband met het vervoer, het medisch klachtrecht en enkele andere onderwerpen, nota van wijziging

Het wetsvoorstel

Het onderhavige wetsvoorstel strekt er toe dat wanneer naast gevangenisstraf de maatregel van terbeschikkingstelling met dwangverpleging is opgelegd (combinatievonnis), en de rechter in zijn uitspraak met toepassing van artikel 37b, tweede lid, Sr een advies heeft gegeven omtrent het tijdstip waarop de tbs dient aan te vangen, de veroordeelde zijn thans in artikel 13, vierde lid Sr neergelegde bevoegdheid zal worden *ontnomen* om beroep in te stellen bij de Raad voor de Strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (RSJ), indien hij in afwijking van bedoeld advies niet wordt geplaatst in een tbs-kliniek met het oog op het aanvangen van de dwangbehandeling.

Het voorstel is als nota van wijziging opgenomen in het in de aanhef vermelde wetsvoorstel waarmee het inhoudelijk overigens geen verband lijkt te houden.

De reden voor het voorstel is blijkens de toelichting erop, dat aan de (gedeeltelijke) omkering van de volgorde van de tenuitvoerlegging van gevangenisstraf en tbs in de praktijk geen behoefte zou bestaan. Hier komt bij dat de betreffende beroepsmogelijkheid tot onevenwichtigheden zou leiden. In de woorden van de Minister:

“Ik acht het onwenselijk dat thans - door de beroepsmogelijkheid in artikel 13, vierde lid, WvSr - feitelijk meer gewicht wordt toegekend aan het advies van de strafrechter dan aan de adviezen van bovengenoemde personen. Te meer, nu de strafrechter zijn advies uitbrengt ten tijde van zijn uitspraak. Omstandigheden die zich nadien voordoen zijn in deze uitspraak niet meegenomen en het advies kan na enkele jaren - wanneer de overplaatsing aan de orde komt - zijn ingehaald door de omstandigheden, terwijl in de jaarlijkse beoordeling deze veranderde omstandigheden juist nadrukkelijk aan de orde komen.”

Advies

De Adviescommissie Strafrecht (ACS) ontraadt het voorstel op grond van de volgende overwegingen.

Volgens de waarneming van de ACS komt het in de praktijk slechts zelden voor dat de rechter die een combinatievonnis of –arrest wijst, in zijn uitspraak een advies opneemt om een aanvang te maken met de tbs met dwangverpleging op een eerder moment dan anders het geval zal zijn. Gelet op artikel 15 Sr (VI-regeling) valt dit moment bij veroordeelden aan wie tevens een tbs-maatregel is opgelegd doorgaans nadat tweederde deel van de straf is ondergaan.

Indien de rechter evenwel gebruik maakt van zijn bevoegdheid om te adviseren dat de dwangverpleging op een eerder tijdstip wordt aangevangen dan na de tenuitvoerlegging van de opgelegde gevangenisstraf, dan heeft hij daarmee een bedoeling die samenhangt met de duur van de gevangenisstraf die hij oplegt: .de rechter wenst gelet op de ernst van het feit weliswaar een langdurige gevangenisstraf op te leggen, maar acht het gelet op de persoon van de (kwetsbare) verdachte onwenselijk dat deze pas na het volledig uitzitten van die gevangenisstraf de voor hem passende dwangbehandeling ondergaat. Hij adviseert dan om eerder met de dwangverpleging aan te vangen.

Zou hij deze mogelijkheid niet hebben dan zou de rechter die niet wil dat de kans van slagen van de dwangbehandeling nadelig wordt beïnvloed door haar naar de verre toekomst te verplaatsen, zich al

snel gedwongen kunnen voelen om een kortere straf op te leggen dan eigenlijk past bij de ernst van het feit waarvoor hij veroordeelt.

Terecht stelt de Minister dan ook niet voor de mogelijkheid te laten vervallen dat de veroordelende rechter een advies geeft omtrent het tijdstip waarop de dwangverpleging zal aanvangen.

Het advies van de strafrechter omtrent de wijze waarop zijn uitspraak ten uitvoer moet worden gelegd behoort bij de tenuitvoerlegging evenwel uiterst serieus te worden genomen. De enige wijze om dit goed te waarborgen is, dat bij de tenuitvoerlegging niet aan het advies voorbij kan worden gegaan zonder dat de veroordeelde de mogelijkheid heeft om daartegen beroep in te stellen bij de op dit gebied bij uitstek deskundige RSJ, die vervolgens het gewicht van het advies van de rechter kan afwegen tegen het gewicht van nieuwe feiten en omstandigheden waarmee die rechter geen rekening heeft kunnen houden.

Het is de ACS opgevallen dat de Minister zijn bezwaren tegen de huidige regeling niet concretiseert, en met name niet stelt – laat staan dat hij aantoont – in welke mate de huidige regeling in de uitvoeringspraktijk reële problemen met zich brengt, welke problemen dit zijn en wie die problemen ondervindt.

Hier komt bij dat de Minister zich er in de toelichting op zijn voorstel geen rekenschap van geeft dat het afschaffen van de beroepsmogelijkheid er in bepaalde gevallen toe kan leiden dat strafrechters een kortere gevangenisstraf zullen opleggen dan zij eigenlijk passend vinden.

Gelet op het voorgaande meent de ACS dat het voorstel geen redelijk belang dient en dat het slechts kan leiden tot onevenwichtigheden bij de strafoplegging.

Amsterdam, 18 maart 2014

Adviescommissie Strafrecht

Mr. R. van der Hoeven, voorzitter,

namens deze, mr. R. Croes-Hoogendoorn, secretaris